

נקראים הם עדיין בשם "עומדים", כאילו עומדים הם באותו מקום, כי המדרגה הנעלית ביותר שביכלתם להגיע אליה היא בערך להמדרגה התחתונה ביותר שבהם²⁴⁰; משא"כ בני" נקראים בשם "מהלכים", ונקראים כן בכל רגע — כיון שבכל רגע יש בכחו של איש ישראל לצאת לגמרי מהמדרגה שבה הוא נמצא עתה, ו"לדלג שור"²⁴¹.

וכאמור, עבודה זו צריכה להיות בכל רגע ורגע — לעלות ללא-הרף בעילוי אחר עילוי, בלי-גבול, עד שנזכה להגיע ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²⁴², מדרגה שלמעלה מענין של עליות²⁴³.

*

לט. בהמשך להמדובר לעיל (סי"ח ואילך) בענין "נעליכם ברגליכם", שצ"ל ענין ההליכה ברגל, הירידה למקום שלמטה ממדרגתו, כדי להעלות מקום זה למדרגתו — יש להוסיף, שאין די בכך שהאדם מוכן לעבודה זו בדרך קבלת-עול, אלא עליו לעשות זאת בזריזות ובשמחה, כמובן מכללות הכתוב¹⁴⁰, "מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם", שמורה על ענין הזריזות והחפזון.

וכיון שעושה זאת בזריזות ובשמחה, ולא לצאת ידי חובתו בלבד — במילא אין מקום להתווכח שרצונו לצאת ידי חובתו בהליכה למדינה קרובה או לארץ נושבת דוקא, אלא הוא הולך בזריזות ובשמחה עד לקצה היותר תחתון.

וע"פ הידוע²⁴⁴ ש"דרא דמשיחא" הוא גלגול הדור שביציאת מצרים, מובן, שגם עתה נדרשת עבודה זו של "נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם".

*

מ. כאשר²⁴⁵ יוסף הצדיק התוודע אל אחיו, אמר להם²⁴⁶: "וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה. ועתה לא אתם (האחים) שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימני וגו' "

ומושל בכל ארץ מצרים", כדי שיעקב ובניו יוכלו להיות ניוונים על ידו ולהישאר בשלימות במשך שנות הרעב. ומיד לאח"ז²⁴⁷ ציוה עליהם למסור ליעקב: "שמני אלקים לארון לכל מצרים", ולכן "רדה אלי אל תעמוד", שיעקב ומשפחתו לא יתעכבו אלא ירדו מיד אליו למצרים.

ומזה מובן, שירידת יעקב ובניו בגלות מצרים היתה תלוי' בכך שיוסף הי' מושל ו"ארון לכל מצרים". כלומר: יוסף לא רק סיפר שההשגחה הפרטית הובילה לכך שמכירתו תהי' טיבה לבואם למצרים, אלא הוא גם רמז להם, שע"ז שהקב"ה עשאו למושל מצרים יכול כבר להתקיים "רדה וגו'", יכולה כבר להתמלא הכוונה של גלות מצרים.

מא. והביאור בזה בפשטות:

כאשר הקב"ה הודיע לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שבניו יבואו לגלות (מצרים), הבטיח לו¹⁰³: "ואחרי כן יצאו (מהגלות) ברכוש גדול". הכוונה בהבטחה זו אינה רק בתור פיצוי על הייסורים ד"ועבדום ועינו אותם"²⁴⁸, אלא יתירה מזה: יציאתם משם "ברכוש גדול" היא התכלית והכוונה של הליכתם בגלות מצרים.

וראי' לדבר: אחד הטעמים²⁴⁹ למכת חושך שהביא הקב"ה על המצרים, הוא, כדי שבזמן החושך יוכלו ישראל לחפש ולמצוא את הכלים היקרים של המצריים, ועי"ז יוכלו ישראל לקיים את הציווי²⁵⁰ "וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב", שישאלו את כל רכוש המצרים, בכדי שיקויים הענין ד"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" — "שלא יאמר אותו צדיק (אברהם אבינו), ועבדום ועינו אותם קיים בהם (הקב"ה, אבל) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם"²⁵¹.

ולכאורה אינו מובן:

כאשר נמצאים בגלות, ובפרט בגלות קשה ומרה כל-כך כפי שהיתה גלות מצרים, הרי בודאי יותר אדם על הריווח, ובלבד שיצא מהגלות מיד. וכדאיתא בגמרא²⁵², שבנ"י אכן טענו (כשהקב"ה ציוה עליהם "וישאלו גו'"): "ולואי שנצא בעצמנו", וכמובא שם בגמרא "משל לאדם שהי' חבוש בבית האסורים, והיו אומרים לו בני אדם, מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה, ואומר להם, בבקשה מכם,

(240) ראה סה"מ תר"ס ע' קז. המשך וסה"ל האריז"ל שמות ג, ד.

תרס"ו ע' יח ואילך. ועוד.

(241) ראה לקו"ת דרושי שבת שובה סה, א. ובכ"מ.

(242) תמיד בסופה.

(243) ראה המשך תרס"ו ע' יב. ועוד.

(244) שער הגלגולים הקדמה כ. ל"ת

(246) ויגש מה, ז"ח.

(247) שם, ט.

(248) לך לך טו, יג.

(249) פרש"י בא יו"ד, כב. וראה שמו"ר

פי"ד, ג. נחבאר בלקו"ש חל"א ע' 46 ואילך.

(250) בא יא, ב.

(251) ברכות ט, סע"א ואילך. הובא

בפרש"י עה"פ.

(252) שם, ב.

הוציאוני היום ואיני מבקש כלום". איך ייתכן, איפוא, שהקב"ה השאיר את בניי עוד זמן מסויים בגלות בכדי לקיים "יצאו ברכוש גדול"? וגם טעם הגמרא "שלא יאמר אותו צדיק וכו'", אינו מובן: הרי בודאי הי' גם אברהם אבינו מותר על ה"רכוש גדול", ובלבד שבניו יצאו מהגלות מוקדם יותר.

ולכן בהכרח לומר, שאלמלא ה"רכוש גדול" שישראל הוציאו ממצרים, לא היתה מתמלאת הכוונה והתכלית של בואם לגלות מצרים, כי כוונת הגלות היתה — "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"²⁵³.

ובכדי למלא כוונה זו של גלות מצרים — הוכרח יוסף להיות תחילה שליט על כל מצרים, ועי"ז היתה בידו האפשרות לקבץ תחת ידו את רכוש כל הארצות — "וילקט יוסף את כל הכסף"²⁵⁴, "כל כסף וזהב שבעולם"²⁵⁵ — ולאח"ז יכול הי' להתקיים "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

מב. הירידה למצרים היתה בכדי לברר ולהעלות לקדושה את הניצוצות דמצרים. ע"י עבודתם במשך כל שנות הגלות ביררו ואספו את ניצוצות הקדושה, וכשיצאו ממצרים — העלו ניצוצות אלו למקורם, כמ"ש²⁵⁶ בענין יציאת מצרים: "וגם ערב רב עלה אתם", דהיינו שהעלו את ה"ר"ב" — ר"ב ניצוצות הקדושה שנמצאו והיו מעורבים במצרים²⁵⁷.

ניצוצות אלה נמצאו בה"רכוש גדול" שנטלו עמהם ישראל ממצרים. וכביאור הבעש"ט²⁵⁸ במאמר רז"ל²⁵⁹ "התורה חסה על ממונם של ישראל", וכן יעקב חס על "פכים קטנים"²⁶⁰, שרכוש יהודי הוא יקר ביותר, כי בממונם של ישראל נמצאים ניצוצות קדושה שהיהודי צריך לבררם ולהעלותם לקדושה²⁶¹.

ולכן הוכרח להיות הענין ד"ושאלה אשה משכנתה גוי"²⁶², כדי לברר ולהעלות את הניצוצות שנמצאו בה"כלי כסף וכלי זהב ושמלות"²⁶².

(253) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 834. ע' 871.
 (254) ויגש מזו, יד.
 (255) פסחים קט, א.
 (256) בא יב, לח.
 (257) ראה כנפי יונה ח"ג סני"ו. הובא במג"ע אופן נח. תוי"א בא ס, ג. ובכ"מ.
 (258) ראה כש"ט סרי"ח. אר"ת להה"מ רמזי תורה ד"ה התורה חסה (קא, ד ואילך).
 (259) ר"ה כז, א. וש"י.
 (260) חולין צא, א. הובא בפרש"י עה"ת וישלח לב, כה.
 (261) וכשם שהוא בממונו של ישראל — כן הוא גם בכל הענינים השייכים אליו, ועד שכל מקום שיהודי הולך בו אליו, הרי זה בהשגח"פ, כיון שיש שם ניצוצות שממתינים לו כדי שיבררם (מהנחה בלתי מוגה).
 (262) שמות ג, כב.

מג. השלמת כוונה זו היתה גם לטובתם של ישראל. ולכן הי' אברהם אבינו תובע שהקב"ה יקיים את ההבטחה "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", אפילו אם הדבר הי' כרוך בהמתנה — כי היתה זו טובתם של בניו.

והביאור בזה:

הסדר דבירור הניצוצות ושייכותם לנשמות ישראל, נקבע כך, שכשם שנקבע לכל ניצוץ ע"י מי יתברר, כך נקבע לכל נשמה איזה ניצוצות תברר, שניצוצות אלו יש להם שייכות לנשמה פרטית זו.

וכמאמר רז"ל²⁶³ "איך אדם נוגע במוכן לחבירו" (איך אדם יכול להרוויח ממה ששייך לחבירו) — שכן הוא בגשמיות, לפי שכן הוא ברוחניות (כאמור לעיל, שהרווחים הרוחניים — הניצוצות — נמצאים בהרכוש הגשמי), שעל כל נשמה מוטל תפקיד לברר ניצוצות מסויימים השייכים אלי' מצד מהותה. וכמבואר ברשימת כ"ק מר"ח אדמו"ר²⁶⁴, שהקב"ה מסבב הסיבות בהשגחה פרטית שיהודי זה יפגוש בניצוצות אלו שעליו לבררם. וכל זמן שאינו מברר ומעלה מהגלות את הניצוץ השייך והקשור לנשמתו, נמצאת נשמתו שם, במקום הניצוץ — שניהם נמצאים בגלות.

יתירה מזה: בירור הניצוצות שייך וקשור עד לעצם נשמתו, וכיון ש"כל עצם בלתי מתחלק"²⁶⁵, הרי כל זמן שחלק — אפילו חלק קטן — מהניצוצות השייכים לו נמצאים עדיין בגלות, נמצאת בגלות לא רק חלק מהנשמה (יחד עם חלק הניצוצות), אלא גם עצם הנשמה, כמאמר הבעש"ט²⁶⁶: "העצם, כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו".

ולכן היתה הוצאת ה"רכוש גדול" ממצרים נוגעת גם לטובתם האישית של ישראל, כי, ע"י בירור והעלאת הניצוצות ממצרים נגאלו גם נשמותיהם מגלות מצרים.

נוסף לזה (ועיקר): תכלית השלימות של נברא היא למלא את רצון

(263) יומא לח, ריש ע"ב.
 (264) ליקוט לב (לקו"ד ח"ד תקפד, א 302. וש"י.
 (265) ואלך)*.
 (266) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 49, ובהנסמן (תקכב). וראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ז. וש"י.
 (*) ושם, שמעניין פלוני המתין "זה כחמשה אלפים חמשה מאות ותשע עשרה שנה" עד שהגיע פלוני בן פלוני ובירך על מימיו, כי שם בהערה 330. וראה גם תוי"מ חכ"ז ע' 302. וש"י.
 (266) הובא בהמשך תרס"ו בסופו (ע' תקכב). וראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סרכ"ז. וש"י.
 (267) ושמעניין פלוני המתין "זה כחמשה אלפים חמשה מאות ותשע עשרה שנה" עד שהגיע פלוני בן פלוני ובירך על מימיו, כי פב"פ דוקא (מהנחה בלתי מוגה).

הכורא, ובשכיל זה נברא²⁶⁷. וכיון שרצון הכורא הי' שיקחו עמהם את כל ניצוצות הקדושה ממצרים, היתה זו הטובה הגדולה ביותר עבורם; עי"ז הגיעו לשלימותם הנעלית ביותר.

מד. האמור לעיל בענין גלות מצרים ויציאת מצרים, הוא הוראה עבורנו בגלות האחרון, כי גלות מצרים²⁶⁸ היא שורש לכל הגליות²⁶⁹.

כוונת הגלות אינה רק עונש על חטאים ועוונות, אלא כוונתה ותכליתה היא בירור הניצוצות²⁷⁰, וכמבואר בחסידות¹⁴⁴ על מאמר רז"ל²⁷¹ "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", ש"גרים" הם ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים הגשמיים.

ולכן יש לדעת שהעבודה צריכה להיות "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה"²⁶²: "אשה" קאי על הנשמה²⁷², ואל"י הוא ציווי הקב"ה, שלא רק היא לבדה צריכה לצאת מהגלות, אלא גם "ושאלה משכנתה ומגרת ביתה", על"י לקחת את ניצוצות הקדושה הנמצאים בגוף ונפש הבהמית ובחלקה בעולם.

"שכנתה" — קאי על הענינים שהיא נפגשת בהם רק מזמן לזמן (כמו שכן שלא פוגשים אותו בקביעות); "גרת ביתה" — קאי על הענינים שהיא נמצאת עמהם יחד באופן תמידי (כמו אדם שמתגוררים עמו יחד בבית).

והציווי הוא, שיש להוציא מהגלות לא רק את הניצוצות הנמצאים בענינים שמתעסקים עמהם באופן תמידי ("מגרת ביתה"), אלא גם את הניצוצות הנמצאים בענינים שפוגשים בהם רק מזמן לזמן (כי, העובדה שאדם נפגש במישהו או בענין כלשהו, אינה במקרה ח"ו, אלא בהשגחה פרטית, "יש מנהיג לבירה"²⁷³, ומלמעלה מזמינים לו את כל הענינים שעליו לבררם ולהעלותם לקדושה), כדי שמהם יהיו "כלי כסף וכלי זהב", שיוסיפו ויהיו נכללים בעבודה דאהבה (כסף) ויראה (זהב)²⁷⁴.

מה. ישנם הטוענים: מה לי ולהגלות! למה לי להתעסק עם ענינים של גלות?! הנני מוחל ומוותר על ה"רכוש גדול", על העילוי שיהי'

לנשמת ע"י בירור הניצוצות, ובלבד שלא אצטרך להתייטר בגלות, חושך כפול ומכופל, בענינים גשמיים וחומריים; מוטב לי להסתגר בד' אמות של תורה ותפלה.

עליהם לדעת:

(א) אם אינם ממלאים בשלימות את העבודה המוטלת עליהם — נשאת נשמתם בגלות²⁷⁵. ואשר לטענתם שישתגרו בד' אמות של תפלה ולא יהי' להם קשר עם הגלות — הרי זה שייך רק בכחותיהם הגלויים, אבל עצם הנשמה נמצאת עדיין בגלות יחד עם הניצוצות שעל"י לברר, שכן, העובדה שכחות הגלויים נמצאים בקדושה, אינה הוראה על העצם²⁷⁶.

וכשיתבונן בענין זה, אפילו בהתבוננות קלה — יפעל עליו הדבר לעבוד את עבודת הבירורים השייכת אליו, שהרי "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו"²⁷⁷, וביחוד — בעד העצם שלו.

(ב) אפילו אילו הי' ביכלתו לצאת מהגלות, ולהגיע למדרגות נעלות ביותר, מבלי למלא את תפקידו בעבודת הבירורים — מה בצע בכל העילויים, ואיזה עילויים הם ("וואָס טויגן אים אַלע עילויים, און וואָס פאַר אַ עילויים זיינען דאָס"), אם הוא עושה היפך הרצון העליון, שהוא ורצונו אחד²⁶⁷!?

וזוהי ההוראה מגלות ויציאת מצרים: העבודה צריכה להיות בהתעסקות עם העולם; לברר את הניצוצות שבגלות — "וינצלו את מצרים"¹⁰⁴, "כמצודה שאין בה דגן", "כמצולה שאין בה דגים"²⁵² — וללכת עמהם יחד לקבל פני משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים, בקרוב ממש.

* * *

מו. דובר לעיל (סל"ח) אודות החילוק בין בני"י להמלאכים, שבני"י נקראים בשם "מהלכים", ותואר זה הוא לא רק בשעת העבודה, אלא זהו תואר שיש לכאו"א מישראל תמיד, גם בשעת השינה, כי תמיד יש לו הכח להלוך בדרך דילוג.

(267) בארוכה עדי"ז — ראה שיתח"י"ג שבט תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 225).

(268) וכן גאולת מצרים היא שורש לכל הגאולות, עד הגאולה העתידה (מהנחה בלתי מוגה).

(269) ראה ויק"ר פי"ג, ה: "כל המלכויות

נקראו על שם מצרים על שם כו"ו".

(270) ראה גם לעיל ע' 221. וש"נ.

(271) פסחים פז, ב.

(272) תקו"ז ת"ו (כב, ב).

(273) ב"ר רפ"ט.

(274) ראה תו"א ר"פ וישב. ובכ"מ.

(275) ועל זה לא מועיל יחוס זכות אבות, מוגה).

ולא יחוס עצמו, ואפילו לא עבודתו מאתמול, כיון שזהו"ע שצ"ל באופן תמידי, בכל רגע ורגע; אם אינו נוסע להמקום שצריך לנסוע אליו — גם אם עושה כו"כ ענינים אחרים — נמצא העצם שלו בגלות (מהנחה בלתי מוגה).

(276) ראה לקו"ת ויקרא (הוספות) נ, סע"ד. ד"ה אשרינו תרצ"ו (נדפס בסה"מ קונטרסים ח"ב שסו, ב ואילך. ולאח"ז בסה"מ תרצ"ו ע' 55 ואילך).

(277) איוב ב, ד.